

«روایت راهیان» با ۲۰۰ هنرمند تئاتر آغاز شد

هشتمین همایش بین‌المللی تئاتر پیاده‌روی اربعین از روز گذشته ۲۷ مرداد در کشور عراق و مرزهای ایران آغاز شد.

این همایش از سال ۱۳۹۵ با حضور ۶۰ هنرمند نمایش آیینی در مرکز هنرهای نمایشی حوزه هنری آغاز شد و در هشتمین دوره با دبیری سیدمصطفی موتورچی و حضور ۲۰۰ هنرمند تئاتر آیینی کشور تا چهارم شهریور در دو بخش مرز ایران با عراق و مسیر پیاده‌روی اربعین حسینی برگزار می‌شود. این همایش

فرهنگ‌سازی دینی بانمایش‌هیاتی

الزامات ضروری برای ورود هیات‌های مذهبی به عرصه هنرهای نمایشی را بررسی کرده‌ایم

فاطمه رستمی
آگروه فرهنگ و هنر

هیات مذهبی از ابتدای شکل‌گیری در ایران اسلامی، دارای هسته متمرکزی برای فعالیت‌های فرهنگی‌واجتماعی بوده‌وعنصر هنر، جزئی جدایی‌ناپذیر از این تجمعات انسانی هدفمند است. این آراجمایی که هیات‌های مذهبی تأثیرگذاری قابل‌توجهی روی جامعه هدف و اعضای خوددارند، به‌کارگیری هنر نمایش از نوع آیینی و سنتی مانند تعزیه و حتی تئاتر، در وضعیت کنونی جهانی اسلام و مواجهه آن با پدیده‌ها و هجمه‌های فرهنگ‌های ساختگی، یک ضرورت است. طبیعتاً دستیابی به شکلی عالی از پاسخ به این نیازهای فرهنگی، ال‌ارامانی دارد که در صورت فراهم‌کردن این ضروریات، هنر نمایش می‌تواند تأثیرگذاری منحصربه‌فردی در آموزش مفاهیم دینی و تحکیم باورها و عقاید گروه‌های سنی جامعه در ساحت هیات‌های مذهبی داشته باشد. حتی به‌واسطه جذابیت‌های نمایش آیینی مانند تعزیه به‌عنوان یکی از کاربوزه‌های هیات مذهبی، این امکان وجود دارد که یک هیات، خلق مخاطب کرده و پای قشر خاکستری جامعه را نیز به مراسم و جلسات مذهبی بازکند.

بُستان‌ها؛ قرارگاه هیات‌های مذهبی و هنری

برای دستیابی به چنین شرایط آرامنی به بسترهایی برای پیاده‌سازی ایده‌ها نیازمندیم؛ به نظر می‌رسد میدانگاه‌ها و بوستان‌های بزرگ در سراسر کشور، ظرفیت‌های فیزیکی متناسبی برای گردهمایی هیات‌های مذهبی در مناسبت‌های گوناگون هستند و همین‌این نیاز بهترین فرصت برای ارائه دستاورد‌های هنرهای نمایشی دینی در گردهمایی‌های هیات‌هاست. گرچه به‌همت برخی موسسات تولیدات فرهنگی و هنری هنرمندان دغدغه‌مند، همین حالا هم شاهد تلفیق و به‌کارگیری ظرفیت‌های هنر و هیات و نهاد‌های مذهبی توأمان با یکدیگر هستیم، اما قطعاً بسترها و ظرفیت‌های مغفول بسیاری برای توسعه این رویکرد فرهنگ ساز وجود دارد.
اجرای نمایش بزرگ میدانی «تهاتر از مسیح» برای پنجمین سال متوالی در بوستان ولایت‌تهران یکی از آن نمونه‌های پر مخاطب بود که برای چندمین سال بی‌در پی توانست هزاران مخاطب را در محرم و صفر گرد هم آورد. این تعاملات و هم‌نشینی‌های فرهنگی و مذهبی، در پارکینگ برج میلاد تهران و حتی در برخی از فضای مناسب در شهرستان‌ها نیز تکرار شده و تداوم و تکامل آن، قطعاً موجب توسعه و تقویت این ایده می‌شود.

نشر محتوای تربیتی با نمایش‌های هیاتی

می‌دانیم که قلب و جان نمایش را ندیشه شکل می‌دهد و تا اندیشه و فکر پیرامون آن شکل نگیرد، تأثیر غایی خود را بر تماشاگر و مخاطب خود نخواهد داشت؛ اما همان‌طور که دغدغه بهره‌گیری از فعالیت‌های

بین‌المللی به‌عنوان نذر فرهنگی هنرمندان تئاتر آیینی هرساله بدون هیچ‌گونه دستمزد و حق الزحمه‌ای برگزار می‌شود تا طی هشت روز در ژانرها و اشکال مختلف نمایشی در مسیر پیاده‌روی اربعین و کریم‌میزبان مخاطبان ایرانی و زائرانی از کشورهای عربی باشد. در بخش ایران این همایش، تعزیه به زبان‌های فارسی و عربی، تئاتر خیابانی، نقالی، سرود و محافل شعرخوانی در مرزهای جذابه، شلمچه، باشماق خسروی و مه‌ران اجرا خواهد

سمت آن است؛ مخاطب همواره می‌خواهد یک قهرمان وارد میدان عمل و کارزار شود و خیر را بر شر پیروز کند یا این‌که، انسان آزاده‌ای علیه اقدام می‌کند و سرانجام مظلوم را بر ظالم غالب می‌کند... در واقع به کمک این عامل مخاطب وجود و نیازهای فکری و آرمانی و خاستگاه خود را در یک اثر نمایشی پیدا می‌کند.

کارکرد آموزش نمایش و پیاده‌سازی ایده‌های مذهبی

یکی از کارکردهای نمایش، خاصیت آموزشی آن است. امروزه به‌واسطه هنر نمایش، بسیاری از فرهنگ‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها و هنجارها و ارزش‌ها به جامعه آموزش داده می‌شود. از دیگرگروه به وقت اجرای ایده نمایشی، عامل آموزش ابتدا باید در گروه نمایشی اجرا شود، این آموزش در وهله اول شناخت غرایز و بدیهیات روانی و معنوی هر انسان در شناخت و رفتار است، سپس به شناخت اواز بدن و بیانش می‌رسد و بعد از آن در یک قالب کلی در جهت مفهوم و انتقال پیام متن و نمایشنامه به جنبه‌های آموزشی حاصل از یک اثر نمایشی جامه عمل پوشانده می‌شود. گروه‌های فکری، فرهنگی و تربیتی قادر خواهند بود تا از عامل آموزش در جهت تبلیغ و ترویج ایده‌های خود، اما از محل آموزش شناخت

برش

ظهور بدعت در خلأ آگاهی

سال‌هاست شاهد استفاده لوازم یا بروز نشانه‌های نمایشی در دسته‌های عزاداری و برخی گردهمایی‌های مذهبی هستیم؛ به نظر می‌رسد ظرفیت‌های نمایشی از گذشته تاکنون برای دسته‌های مذهبی جذابیت و کارایی خاصی داشته است. در واقع هیات‌ها و دسته‌های مذهبی طی سالیان طولانی به علاقه مخاطبان نسبت به این‌المان‌ها پی برده‌اند، از این‌رو جهت آشنایی تشکیلات و هیات‌های مذهبی با ارکان نمایش به‌خصوص تعزیه و به‌کارگیری

شد. همچنین در این بخش مداحان اهل بیت(ع) به پرشورتر شدن همایش و معنوی شدن فضا کمک خواهند کرد. «روایت راهیان» در کشور عراق کار خود را با اجرای آثار نمایشی طی دو روز در نجف آغاز می‌کند و در ادامه چهار روز در طریق الحسین و سه روز در کریم‌میزبان زائران حسینی خواهد بود. این اجراهای آیینی شامل سه گروه تعزیه و سه گروه تئاتر خیابانی به زبان‌های فارسی و عربی خواهد بود.

غرایز و آموزش اکتسابی اصولی و منطقی و روشمند و قاعده‌مند بهره‌گیرند.

مخاطب؛ رکن مشترک نمایش و هیات

گروه‌ها و هیات‌های مذهبی و مراکز تربیتی و فرهنگی با محوریت نهاد فرهنگی هیات شکل می‌گیرند و در بستر یک عمل جمعی بروز و ظهور و نمود عینی دارند. عامل مخاطب برای این مراکز جزئی از ارکان تشکیلاتی آنهاست؛ از دیگرسود در عرصه هنر نمایش مخاطب یا تماشاگر یکی از ارکان سه‌گانه نمایش، در کنار ارکان بازیگر و صحنه محسوب می‌شود. حال اگر مقرر باشد این مراکز بر تأثیرگذاری روی مخاطب متمرکز باشند و این مهم از اهداف اصلی آنها محسوب شود یعنی بر اعمال فعالیت تربیتی و فرهنگی با ماهیت جمعی تمرکز داشته باشند، شناخت از مخاطب و نقش‌دهی و دیدن نقش وی در طول فعالیت‌ها اهمیت دارد؛ خصوصاً که اهداف آرمانی و اعتقادی گروه‌های مذهبی و هیاتی بر تأثیرگذاری روی توده‌های عامه و احاد مردم همواره به‌طور بالقوه متمرکز است. در صورتی‌که این گروه‌ها قصد اثرگذاری بر مخاطب به‌وسیله قالب نمایش را داشته باشند، شناخت و درک واقعی از نیازهای مخاطب همچنین نیاز در امر تأتیک و خاستگاه‌های آرمانی مورد نظر، مهم و دارای اولویت جلوه می‌کند.

تعزیه بر گزاره‌های فرهنگ هیات استوار است

گروه‌های مذهبی و هیاتی اصل چون اغلب از یک نگاه اصیل ایرانی و اسلامی بهره می‌برند بر ظرفیت‌های فکری و فرهنگی داخلی تمرکز بیشتری دارند. چنانچه این گروه‌ها قصد بهره‌گرفتن از هنر نمایش در راستای فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی دارند، به قالب‌های نمایشی بومی و اصیل‌ی درون فرهنگی‌کهن وریشه‌دار مانند هنر نمایش تعزیه توجه کنند. تعزیه ضمن آن‌که حاوی باورهای فکری و فرهنگی ـ اعتقادی است، مملو از هنر نمایش برآمده از ویژگی‌های اصیل هنر نمایش نزد فرهنگ ایرانی و داخلی است که می‌توان گفت بسیاری از گونه‌های نمایشی ایرانی، در کلیات در زیرمجموعه این هنر مرجع و جامع‌الاطراف قرار دارند. تعزیه یک هنر تلفیقی و چندوجهی است که ضمن ارائه تصاویر فاخر و جذاب هنری، بر باورهایی استوار است که بازگاره‌های اصلی فرهنگ هیات و گروه‌های مذهبی هیات‌محور بسیار مشترک است؛ البته برای نیل به چنین فعالیت‌هایی در قالب ایجاد توسعه گروه‌ها تعزیه توسط گروه‌های مذهبی و هیات‌محور عامل آموزش توسط متخصصان و استادان ماهر این عرصه جدی و دارای نقش و جایگاه تعیین‌کننده است.

با تعریف بازده هیات‌های مذهبی با نمایش

جهان اسلام امروز با چالش‌ها و وضعیت متفاوت و پیچیده‌ای مواجه است و هیات‌های مذهبی برای تداوم تأثیرگذاری بر جامعه مورد هدف خود نیاز به خلاقیت در بیان موضوعات و مواجهه با جامعه مخاطبان خود دارند. یک نقشه راه تازه و در تناسب با شرایط معاصر می‌تواند عاملیت هیات مذهبی را از حالت انفعال و صرف تجمعاتی انسانی فراتر ببرد و کارکرد آموزشی، راهبردی و تعیین‌کنندگی برای این نهاد‌های مدنی تعریف کند. به‌عنوان مثال هم‌اکنون که برخی از هیات‌های مذهبی با درک وضعیت کنونی در جهان اسلام به‌طور خاص مسأله غزه، همپای دیگر آزادخواهان جهان فارغ از ملیت و نژاد و حتی دین تلاش می‌کنند تا نسبت به آرمان قدس ادای دین کنند، این امکان وجود دارد که با بهره‌برداری هیات‌ها از قالب‌های هنری، مسأله غزه و آرمان پیرامون آن را در شکلی نو برای عموم عرضه کنند و ضمن ارائه تصویری تازه از کارایی و بازده هیات مذهبی در جهان معاصر، تأثیرگذاری تربیتی، هدایت، رشد معنوی و تربیتی و شخصیتی جامعه هدف‌شان را محقق کنند. مثلاً در شهر تهران اگر یک هیات مذهبی با دغدغه‌های تربیتی و فرهنگی، بر مبنای تکلیفی که بر دوش خود پیرامون قتل عام فجیع مردم مظلوم غزه احساس می‌کند، تصمیم بگیرد همپای آزادخواهان جهان کاری کند، ضمن این‌که در پیداری عمومی سیم داشته، از منظر تفکر شیعه کمک کرده تا جهان اسلام را با مشکلاتی که در آینده از ناحیه تفکر صهیونیسم با آن مواجه می‌شود، آشنا کند.

آنان که خود را به خواب زدند!

کشتار ملت فلسطین در غزه به بیش از ۴۰ هزار نفر رسیده و با وجود آن‌که بسیاری از آزادیخواهان جهان، فلسطین آزاد را فریاد می‌زنند اما سازمان‌های بین‌المللی و سیاستمداران جهانی خود را به خواب زده‌اند و در برابر آواز این شقاوت و جنایت سکوت کرده‌اند تا رژیم جعلی صهیونیستی بتواند از این خواب‌زدگی در جهت منافع نامشروع خود بهره‌برداری کند.

«نسیم ادبی» دوباره کارگردانی می‌کند

نسیم ادبی که در کنار بازیگری به کارگردانی هم علاقه‌مند است، به‌تازگی اجرای نمایش تازه خود را با همراهی ندا شاهرخی آغاز کرده است. این زوج هنری پیش‌تر نیز نمایش‌هایی را به صورت مشترک کارگردانی کرده بودند و اخیراً نیز اجرای نمایش «شبیه شبیه آنتیگون» را در تالار مولوی آغاز کرده‌اند.

این نمایش همان‌گونه که از نامش برمی‌آید، با نگاهی به نمایشنامه مشهور و کلاسیک «آنتیگونه» نوشته سوفکل روی صحنه می‌رود و ادبی و شاهرخی ترجمه نجف دریابندری را دستمایه اجرای نمایش خود قرار داده‌اند. متن این نمایش نوشته عنایت... خادم‌بشیری است و این اثر نمایشی، اجرایی معاصر با استفاده از الگوی تعزیه و نمایش‌های ایرانی از تراژدی مشهور یونانی آنتیگونه روی صحنه می‌رود. مرتضی یونس‌زاده، آناهید ادبی، صدف محسنی، علیرضا فرد، علی سببی، راد پورجبار، وحید الهویی، مهناز افتاد‌دنیا، رایحه پاشا، سارا پولوری، فرشته کریمی، صبا خراسانی، تاراسالمی، ملیحه میری، کیمیا صبوری و حنا جعفری بازیگران این نمایش هستند که هر شب ساعت ۲۰ و به مدت ۶۰ دقیقه در تالار اصلی مرکز تئاتر مولوی روی صحنه می‌رود.

نوزدهمین سال اجرای نمایش «اولین بازی»

گروه نمایش صفر به سرپرستی میثم یوسفی نمایش «اولین بازی» را که نوشته امیر مشهدی عباس و کارگردانی میثم یوسفی است با حمایت دفتر کودک و نوجوان حوزه هنری به تهیه‌کنندگی سجاد عباسی تا چهارشنبه ۳۱ مرداد ۱۴۰۳ بازنویلد

و روی صحنه برده است. اولین بازی تنها تعزیه عروسکی ویژه کودک و نوجوان در ایران است که برای اولین بار در سال ۱۳۸۴ در جشنواره عاشوراایان با حمایت حوزه هنری استان تهران دفتر شهری تولید شد و در تالار هنر به صحنه رفت و پس از آن سال چند بار از سال ۱۳۹۱ در مرکز تئاتر کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، پردیس تئاتر تهران، فرهنگسرای فردوس و امسال هم در دفتر کودک و نوجوان حوزه هنری بازنویلد و در تماشاخانه مهر حوزه هنری روی صحنه رفته است.

اجرای این اثر نمایشی تا چهارشنبه ۳۱ مرداد تمدید شده و علاقه‌مندان می‌توانند با مراجعه به تماشاخانه مهر از این نمایش کودک و نوجوان دیدن کنند.

جام جمه

تئاتر

THEATER

یکشنبه ۲۸ مرداد ۱۴۰۳ شماره ۶۸۳۷

ایستگاه‌نقد

رضاآشفته روزنامه‌نگار

نقدی بر نمایش «خونمردگی»

تلاطمات بر هم ریخته

تماشای نمایش «خونمردگی» از سبزوآر، باعث خوشحالی است‌که یک‌گروه جوان و مستعد با انرژی و تفکر و دانش قابل درخشش به تهران آمده و شب‌های ماندگاری را در تالار قشقایی رقم زده است. نمایش انتقادی و اجتماعی است و در فضای سبز رنگ و به اصطلاح کروماتیک قابل تعمیم به کل دنیاست، اما در آن روابط سوء و ضداخلاقی همه آدم‌های جامعه به چالش کشیده می‌شوند و در حالی‌که

در این نمایش با یک بیمارستان و پرسنلش مواجه هستیم، اما تعمیم‌پذیری آن قابل انتقال به همه گروه‌های اجتماعی است و زیبایی این اجرا نیز به چنین نیت و فرآیندی برمی‌گردد

و این خود عامل بهر درک شدن آدم‌ها و موقعیتی است که برای همگان ضدارزش‌ها تعمیم‌پذیرند.

نمایش خونمردگی مکتی به متن، بازی‌ها و در نهایت طراحی صحنه و نور است و بقیه عناصر تحت‌الشعاع این عناصر ویژه‌تر هستند و کارگردان تلاش کرده که با ۴-۳ عنصر برجسته آنچه باید را منتقل کند. البته در شبی که بنده تماشاگر کار بودم؛ تمیوی بازیگران رضایت‌بخش نبود و شاید دلایل هم تغییراتی باشد که باید برای تند شدن ضربه‌ها و ایجاد زمان کوتاه‌تر برای اجرا باشد که باید ۹۰ دقیقه را در ۷۵ دقیقه جمع‌وجور کنند. به هر حال گروه شهرستانی است و احتمال هر نوع روزگویی نسبت به آنان قابل پیش‌بینی است، اما بازیگران به دنبال ارائه کلیت اجرا برآمده و به نسبت کامیابی

نیز نصیب‌شان شده است و برخی در این بین انرژی بهتری و توان خلاقه‌تری را برای دیده‌شدن کار ارائه کرده‌اند؛ مانند ندا خورشیدی که در نقش خواهر ثریا، بر آن است که تلاطمات برهم ریخته‌ای را به بازی درآورد و موفقیت نسبی نیز در برخورد با پزشک، رئیس بیمارستان و شوهرخواهر ممکن می‌شود چون او از درون و بیرون مدام در حال چالش است و این چالش‌مندی ما را دگرگون می‌کند و نسبت به واقع تلخ و تراژیک حساس‌تر می‌سازد.

رضا رسولی‌پور نیز در نقش شوهر ثریا می‌تواند ابهت مردانه را به چالش بکشد و در عین حال پنهان‌کاری لازم را برای ایجاد بدگمانی نسبت به دیگران و در نهایت خود ایجاد کند. سیدمحمدامین قریشی نیز در نقش نطافچی و با گویش سبزواری لحنات طعز و خنده‌آوری را به بازی درمی‌آورد و او نیز با این‌که یک تیپ را بازی می‌کند، اما همین تیپ با طعم و مزه جالبی همراه است و همین‌تکته باز موفقیت او به‌شمار می‌آید.

احسان افچنگی نیز در نقش دکتر داوودی و در عین حال بازیگردان کار حضور مثبتی در صحنه دارد و می‌داند در همگرایی بازی‌ها چگونه بازی‌ها را جهت‌دهی کند.

احساس می‌شود که خونمردگی نیز نزدیک به نمایش «لاچر ۵» می‌توانست در یک فضای رئالیستی تماشاگران را حیرت‌زده کند، اما چنین کوتاه شدنی کمی تعلیقات را زودتر از موعد بر باد می‌دهد و رو به پایان نیز فضا صراحت بیان خود را از دست می‌دهد و همه چیز لفافه‌پیچ و گنگ می‌کند که ربطی به فضای رئالیستی ندارد و در مجموع از روشنای کار می‌کاهد و نمی‌تواند به قاب‌هایی با دوام در ذهن تبدیل شود.

قاب مقاومت

